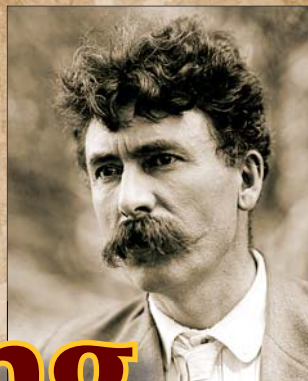
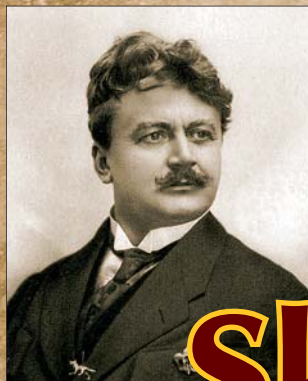

Jiří Čejka – Péguy ŘSV

Skauting

výchovné hnutí
nebo výchovná
organizace?

Otázky, problémy, názory

*„Zanechejme tento svět o něco lepší, než
jaký byl, když jsme na něj přišli.“*

Robert Baden-Powell

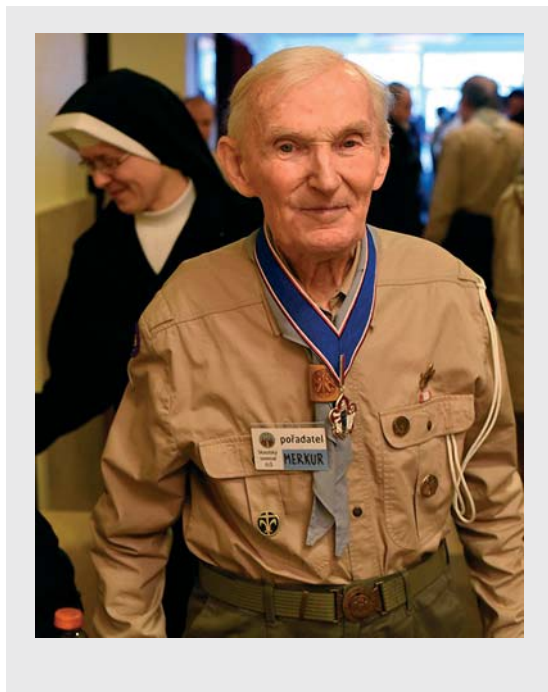
Jiří Čejka – Péguy ŘSV

Skauting

výchovné hnutí
nebo výchovná
organizace?

Otázky, problémy, názory

2020

Věnováno památce zesnulého bratra Miloše Blažka – Merkura, účastníka Pražského povstání, politického vězně, vůdce Ekumenické lesní školy, seniora Sboru nositelů Řádu Stříbrného vlka a církevního Rytířského Řádu sv. Řehoře Velkého.

Úvodem

Jsem už skautský kmet, který se stal vlčetem v roce 1936, tedy před druhou světovou válkou a před zákazem skautingu nacisty v roce 1940. Prožil jsem těch několik „trpěných“ let existence poválečného skautingu (1945–1948) a jeho záka-
zu komunisty po únorovém puči v roce 1948, zažil obnovu v komunistické tota-
litě a zákaz v době totalitní normalizace v letech 1960–1970, a konečně i euforii
polistopadové obnovy v roce 1989. Ve svém vysokém věku (překročil jsem de-
vadesátku) si snad mohu dovolit několik poznámek a i trochu kritických slov „do
vlastních řad“. Vzpomínky řady skautů a skautek byly publikovány a jsou většinou
dostupné na internetu. Zde bych rád připomněl Hroznýšovo vyprávění o jeho ži-
votních osudech civilních, skautských i muklovských, které zveřejnil ve svých dvou
knihách *„Cesty Boží jsou nevyzpytatelné“* (2016) a *Nebyl den jako druhý, Touhy
a sny kluka ze Žižkova* (2018). Ve svém textu užívám slova „skautské hnutí“ a „skau-
ting“, i když se to v podstatě ve své většině týká organizace „Junák, svaz skautů
a skautek ČR“ (dnes Junák – Český skaut, z.s.), v předválečné době „Svazu junáků-
skautů a skautek RČS“.

Meziválečný a poválečný dril ve skautingu, byl nebo nebyl?

O našem předválečném a poválečném skautingu se někteří relativně mladší skautští činovníci vyjadřují nepříliš příznivě, protože údajně šlo o dril. Zaznělo to i z úst jednoho z vyšších činovníků ve filmu „Hledání lilie“. Často podobná slova v minulosti zaznívala i z řad trampů, kteří opouštěli skautské oddíly, údajně v nich postrádali volnost a nezávislost. Podobná slova nacházíme i v projevech, článcích a knihách nejen o trampingu, ale i v kritických postojích ke skautingu. Nepochybně to souvisí s tím, že zakladatelem skautského hnutí byl anglický generál Sir Robert Baden-Powell of Gilwell. A tak to podle kritiků muselo jít a fungovat po vojensku. Podobná výtka či kritické hodnocení nejsou vztahovány na spoluzakladatele světového skautingu Ernesta Thompsona Setona, který ve své „lesní moudrosti“ vedl a vychovával mládež podle indiánských vzorů. Ve výše zmíněném filmu na slova o drilu pohotově reagovala Dáša Housková, bývalá tajemnice Svojsíková oddílu, která zdůraznila, že vůbec nešlo o nějaký dril, ale že to především byla otázka kázně. Nemyslím, že ve skupinách, které organizoval Seton, vládli chaos a nikoliv kázeň a jistá pravidla. Konec konců, lze se o tom přesvědčit i v nedávno vyšlé knize Pavla Hoška „Evangelium lesní moudrosti“ (2019), ze které jsem pochopil mnohé, včetně toho, co se týká Baden-Powellova a Setonova skautingu a snad i vzájemných vztahů těchto dvou mimořádných osobností. Dědictví Setonova meziválečného vlivu na podstatu našeho skautingu svým způsobem přežívá dodnes a projevuje se i v jisté rovněž přežívající „levicové“ orientaci nejen četných skautů, ale celé naší společnosti. O oblibě Setona mezi skauty se zmiňuje i Plajner ve svých historických skautských spisech, dostupných na CD. Na rozdíl od většiny národních skautských organizací ve světě, v českém skautingu zřejmě více zaujalo a uspělo Setonovo pojetí skautingu než Baden-Powellovo. Odráží a projevuje se v tom snad i mentalita našeho národa a možná také jeho politická orientace. Hošek píše *„Také druhý Setonův román ‚Rolf zálesák‘ se týká počátků hnutí, které Seton založil. Tato kniha je totiž jeho osobitou odpovědí na polemiky, týkající se vztahu mezi vlastenectvím, brannou výchovou budoucích vojáků, a skautingem. Seton psal ‚Rolf zálesáka‘ v době, kdy byl náčelníkem organizace ‚Boy Scouts of America‘ (...) Prostřednictvím dobrodružného děje pak velmi zřetelně vyslovil svůj názor na vztah mezi skautingem, láskou k vlasti a výchovou ke službě v armádě, kterou zdůrazňoval generál Robert Baden-Powell (...) Ale smysl lesní moudrosti a skautské výchovy je v něčem jiném. Když nastane válečný stav, prokážou skauti armádě cenné služby. Ale skauting, založený na lesní moudrosti je přípravou na život, ne na válku. Není to branná výchova (...) Cílem skautské výchovy je všestranně rozvinutá osobnost,*

ne bojeschopný voják“. Ano, v tom má Seton pravdu. Je nyní třeba na obhajobu Baden-Powella dodat, že ten v době příznivé odezvy mládeže na jeho publikací pro vojenské zvědy vůbec nepočítal, že by založil hnutí pro výchovu mládeže. Jeho publikacemi iniciovaný spontánní růst vznikajících skautských družin a oddílů v době před, během a po první světové válce ve světě upevnil v Baden-Powellovi představu o potřebě mírového skautingu jako prostředku výchovy mládeže. To vedlo v roce 1920 k vytvoření základů světové skautské organizace, jak o tom píše ve své knize „*World Scouting – Světový skauting*“ Eduard Vallory (2016).

Milošovi Seifertovi a dalším vadila již sama představa, že v čele skautského hnutí stojí anglický generál, který původně začal s výchovou mládeže k obraně britského impéria. Vzpomínám, že jsem svého času na toto téma diskutoval prostřednictvím e-mailů s vnukem Baden-Powella Michaellem, skautem a svobodným zednářem, žijícím v Austrálii. Svým způsobem v osobách Baden-Powella a Setona stojí, obrazně řečeno, dva Angličané, původně britský generál, hájící zájmy Britského impéria a krále, který založil skautské hnutí pro výchovu mládeže, a britský občan, který přesídlil do Ameriky, spisovatel, přírodovědec, malíř, milovník přírody a indiánů, který založil výchovné hnutí na základech lesní moudrosti, jež je ve své podstatě druhou větví skautingu. Při vši úctě k Baden-Powellovi i Setonovi a dílu, které oba vytvořili, odráží se najmě v české veřejnosti, že Baden-Powell byl voják a Seton obhájce utlačovaných indiánů. Není proto divu, že se u nás v meziválečném období Setonovi příznivci „*lesní moudrosti*“ často lidsky a politicky spíše orientovali doleva na rozdíl od členů Baden-Powellova skautského hnutí. Je ovšem zcela logické, že i způsob výchovy se zřetelem na Baden-Powellovo a Setonovo pojetí byl jednotlivci i společností chápán a přijímán různě a těmi či oněmi akceptován či odmítán. Třídní pohled do toho zavedli již před druhou světovou válkou komunisté, jak se pak velmi negativně projevil v krizových situacích našeho skautingu především po druhé světové válce.

Je třeba zmínit, že Seton, který přišel se svou „*lesní moudrostí*“ dříve než Baden-Powell se svým skautingem, poskytl Baden-Powellovi publikace, podklady a zkušenosti o své výchovné metodě. Baden-Powell slíbil je využít ve své knize „*Scouting for Boys – Skauting pro chlapce*“ a odkázat na Setona. Baden-Powell ve své knize zveřejnil v upravené formě Setonem poskytnuté podklady, ale zdroj těchto podkladů neuvedl (neuvedl ani žádný jiný zdroj) a Setonovi ani nepoděkoval. V jistém slova smyslu se Baden-Powell stal plagiátorem. Tato skutečnost a rozdílné pojetí výchovných metod obou osobností trvale narušilo jejich vzájemné vztahy. Historie českého skautingu a českého woodcraftu uvádí řadu osobních střetů a nenávisti mezi zastánci skautingu a woodcraftu, ale rovněž mezi členy skautingu a stejně

tak mezi členy woodcraftu. Při čtení takových událostí a vztahů člověka až bolí u srdce. Těžko se chápe, proč k tomu dochází mezi lidmi, kteří prohlašují, že vychovávají naši mládež k čistému lidství a jim samým se něčeho takového snad ani nedostává.

Už od svého předškolního věku jsem chodil „do Sokola“ mezi žáky. Každé cvičení jsme zahajovali pochodem v trojstupech, někdy i spojeným se zpěvem „do pochodu“. Stejně tomu bylo i v obecné škole a na gymnáziu v hodinách tělesné výchovy. Pochodovat jsme prostě uměli. A pokud snad někdo toto považuje za dril, těžko k tomu hledám slov. Skauti a skautky se jak před válkou, tak po válce zúčastňovali různých slavností, při kterých pochodovali v trojstupech, každý oddíl, každá smečka či roj zvlášť. Dodnes žijí pamětníci, kteří vzpomínají, jak při slavnostních příležitostech skvěle pochodoval kvalitně krojovaný roudnický 2. oddíl vodních skautů s pádly přes rameno. Ano, my jsme to skutečně uměli. A byli jsme na to hrdí. Ale nevzpomínám si, že by to některý z nás označoval či považoval za dril. Byla to součást naší výchovy. Naproti tomu dnes mládež včetně skautů pochodovat neumí. Často se to projevuje při nástupu k obřadu vztyčování a snímání státní vlajky i na táborech. Konec konců, problematické je i současné „krojování“. Dáša Housková v tom filmu měla pravdu. Nešlo o dril, ale byla to jen a jen otázka kázně a výchovy z toho plynoucí. Pořadová cvičení byla pro nás skauty i studenty samozřejmostí. Ale jak píše Zet, ani Foglar neměl rád třeba nástupy ve formě čty. Určitý pořádek, systém a řád nutně být musí. Státní působení je přece jen poněkud problematické.

Svojsíkův skautský slib a odboj skautů proti nacismu a komunismu

Kritizujeme-li předválečný a meziválečný skauting za údajný dril, který způsobil, že řada zájemců do něho nevstoupila nebo z něho zklamána odešla, pak je třeba se zamyslet nad skutečností, že nikdo nebyl nucen, aby skautský slib složil. Bylo to dobrovolné rozhodnutí každého jedince, které bylo a jeho dosud považováno za celoživotně platný závazek. Důležité byly všechny tři body Svojsíkova skautského slibu, ale mimořádný význam a smysl měl první bod, ve kterém skaut slibuje „*milovati vlast svou republiku Československou a sloužiti jí věrně v každé době*“. Účast skautů v protinacistickém a zejména protikomunistickém odboji byla velmi významná a důležitá pro odboj jako takový. Mimo jiné to byla odezva závazku, který vyplynul ze skautského slibu. I když, samozřejmě, charakter protinacistického

odboje za druhé světové války byl výrazně odlišný od protikomunistického odboje, který probíhal v relativně „mírových“ nicméně totalitních podmínkách. Nezdá se mi, že by morální, lidské a vlastenecké kvality a postoje skautů a skautek byly výsledkem „vojenského drilu“. A tak se ptám, zda tu lásku k vlasti a odhodlání obětovat k obraně vlasti a v boji a úsilí za její svobodu a demokracii mohl skutečně způsobit „vojenský dril“. Pokud ano, pak by tu asi něco nebylo evidentně v pořádku. Ale z osobních kontaktů se skauty – mukly, mými spoluvězni, na lágru i později, ten pocit nemám. Vybavuji si v těchto souvislostech i účast a oběti sokolů zejména v protinacistickém odboji, ale také i v protikomunistickém odboji. Promítnu-li si vedle sebe Svojsíkův skautský slib a údajný „vojenský dril“, uplatňovaný ve Svojsíkově skautingu, nějak mi to nejde dohromady.

V roce 1938, v době zvýšeného ohrožení Československé republiky, byli skauti a skautky připraveni ke „službě vlasti“. Počítalo se s nimi. Skutečně si myslíte, že tento postoj mohl být výsledkem „vojenského drilu“? Persekuce skautů a skautingu za obou totalit byla značná a postihla velký počet skautů a skautek. Skautské hnutí u nás nacisté zlikvidovali v roce 1940, komunisté poprvé v roce 1948. Hnutí, vychovávající mládež v demokratickém duchu, lásce k vlasti a světovému bratrství a v odporu k jakékoliv totalitě, je nebezpečím pro jakýkoliv totalitní systém. Dokládá to předválečný osud skautských organizací v SSSR, Německu, Itálii, Japonsku a řadě dalších států.

Ano, anglický skauting Baden-Powella se vyvinul za jiných podmínek a v jiném prostředí. V podstatě vzešel z vojenské výchovy, které se jako voják věnoval Baden-Powell. Ovšem v průběhu prvních let vývoje skautského hnutí pochopil, že všechno je jinak a že smysl má především mírový skauting. Postupně dospěl k rozhodnutí vybudovat skautské hnutí jako mírový smysluplný způsob výchovy mládeže celého světa, jak o tom píše ve své knize „World Scouting – Světový skauting“ Eduard Vallo-ry. Český překlad této knihy vyšel u nás v roce 2016, jak jsem již výše zmínil.

Poválečný vývoj českého skautského hnutí

Zakladatel našeho skautingu Antonín Benjamin Svojsík neměl ve svém skautském slibu slovo Bůh, což mělo své historické důvody. Bylo to ovšem mezinárodními oficiálními skautskými orgány našim skautům vytýkáno, jak na to již ve třicátých letech minulého století upozorňuje významný skautský činovník a svobodný

zednář, známý endokrinolog profesor Josef Charvát. Svojsík zemřel v roce 1938, nacisti skauting u nás zakázali v roce 1940 a tak naznačený problém nebyl vyřešen. Je zcela logické, že levicová orientace a budování socializující resp. socialistické společnosti v naší republice po druhé světové válce, ve své podstatě od prvních dnů trpěné kvazidemokracii (1945–1948), nebyly a ani nemohly být příznivě nakloněny podpoře idejím duchovní podstaty skautského hnutí. Tím spíše, že řada levicově – často až komunisticky orientovaných skautů usilovala o přeměnu našeho skautského hnutí v socialistický skauting podle vzoru sovětských pionýrů od prvních mírových kroků v roce 1945. Politická situace jim vytvářela k tomu podmínky. Poválečné působení našeho skautského hnutí již bylo ve svých demokratických principech činnosti silně omezováno komunistickým úsilím o vytvoření jednotné organizace mládeže, začlenění našeho skautského hnutí do ní a socialistickou a materialistickou marxistickou orientaci jeho činnosti. Únorový komunistický puč v roce 1948 pak byl následován likvidací skautského hnutí (a nejen jeho). Řada inscenovaných soudních procesů se skautskými činovnicí i skauty a skautkami na sebe nenechala čekat. Skauting byl prohlášen za úhlavního nepřítele socialistické společnosti a podle toho byli hodnoceni i jeho členové a nanejvýš činovníci.

Pozoruhodné je, že mezi těmi, kdo usilovali o likvidaci skautingu a také k ní aktivně přispěli, byli mnozí levicově orientovaná skauti a skauti – komunisté. Jistě uvolnění politických poměrů v šedesátých letech vedlo k „pražskému jaru“ a naznačilo případnou možnost obnovy skautského hnutí u nás. Projevovalo se to i v nastalé euforii, ale málokdo si uvědomoval existenci 4. článku socialistické ústavy ČSSR, podle které vedoucí úlohu ve společnosti měla KSČ. Nicméně k obnově našeho skautského hnutí došlo, ale za velmi drsných a nepříznivých podmínek. Skautské hnutí se mělo podřídit a být vedeno podle idejí marxismu-leninismu a socialismu, k čemuž se vedení oficiálně přihlásilo. Na ústředí byla ustavena z oddaných skautů – komunistů stranická skupina, která v podstatě celý chod hnutí kontrolovala a řídila. Podobné skupiny měly být ustaveny také v nižších složkách. Z vlastních osobních zkušeností mohu ovšem prohlásit, že u nás skautské oddíly jely podle svého, tedy „postaru“ a pokud vím, nikdo nás v těchto souvislostech nekontroloval a nedonucoval k něčemu jinému. Nezodpovězená zůstává otázka, jak by se dál vše vyvíjelo, kdyby nedošlo 21. srpna 1968 k okupaci Československa armádami Varšavské smlouvy. Můžeme se ptát, zda bylo dobře, že v roce 1968 ve složitých podmínkách došlo k obnově skautského hnutí. Jako přímý účastník mohu ujistit, že to bylo dobře, protože to alespoň částečně vytvořilo generační podmínky pro definitivní obnovu skautského hnutí v listopadu 1989. Tristní ovšem zůstává sebelikvidační průběh ukončení činnosti v roce 1970 včetně prohlášení negující základní principy skautského hnutí, které tuto sebelikvidaci provázely. I když za tím

vším stáli a vše v podstatě prosadili skauti – komunisté a jejich stranická skupina, působící na ústředí a ovládající i ÚRJ.

V březnu 1970 se ještě – na poslední chvíli – v Litoměřicích konaly vůdcovské zkoušky. Byl jsem členem zkušební komise. Na závěr při hodnocení bylo veřejně konstatováno, že smysl a poslání těchto zkoušek je vytvoření generačního základu pro třetí a definitivní obnovu skautského hnutí u nás, která dříve nebo později byla očekávána. Stejně se mluvilo na okresním kole závodu vlčat a světlušek v Opárenském údolí i na posledních letních táborech před likvidací. Po pravdě řečeno, nepředpokládalo se, že to bude trvat dalších dvacet let. Naše letní tábory v letech 1968–1970 měly podobný charakter jako naše poválečné tábory. I když stranický tisk zejména v roce 1970 na skauting útočil, působily stranické skupiny, skauti – komunisté se angažovali najmě v činnosti Ústřední rady, našeho oddílu se to nijak nedotklo. Byl jsem velmi překvapen, když koncem roku 1970 vyšel Zetův překlad Setonovy *„Knihy lesní moudrosti“* a na přebalu bylo napsáno *„A tak dnes předkládáme čtenářům tyto skutečné základy skautingu a zálesáctví vlastně poprvé v původním znění...“* *Přáli bychom si, aby podle ní vykročilo na stezky lesní moudrosti co nejvíc lidí...“*. To je víc než pozoruhodné.

Naznačil jsem, že náš oddíl fungoval v letech 1968–1970 v podstatě stejným způsobem, jak po válce. Možná leckdo ze současné mladé generace řekne, že to byla chyba. A přece po listopadu 1989 při třetí obnově skautského hnutí se na ústředí ozývalo něco v tom smyslu jako *„zahraniční skauting se změnil a žije jinak než námi respektovaný a praktikovaný svým způsobem podle našich představ a zkušeností klasický pravý skauting. Budeme zahraniční skauty učit, jak má pravý skauting vypadat.“* Nevím, jak dlouho šíření těchto slov – ve skutečnosti zcela naivních iluzí – vydrželo, než definitivně zaniklo, když se prokázalo, že všechno je jinak.

Skautský kroj – vizitka každého skauta

Obléknout si skautský kroj byl pro většinou skautů mé generace jistý svátek a to i na tábore. Fetišek o významu, smyslu, poslání a hodnotách skautského kroje napsal zajímavou úvahu (Skautský kroj 2015). Potkat dnes většinu nejen našich, ale i zahraničních skautů ve slavnostním skautském kroji člověka někdy příliš nepotěší. Skautská košile se volně plandá přes kalhoty – netýká se to jen řadových členů, ale i některých vyšších činovníků – takže není vidět skautský opasek, ten dnes většinou chybí, místo toho, aby byla košile vložena do kalhot tak, aby právě skautský opasek vynikl. Skautský šátek je různě srolován a často ve skutečnosti vlastně vedle svetru

či trička s lilii tvoří jedinou součást kroje. Tak údajně nosí skautský šátek skauti na celém světě. Pro nošení odznaků různého významu a hodnoty (slibový, vůdcovský, léta, vyznamenání včetně čestných let a jejich umístění na skautském kroji) platí jistá pravidla či předpisy. Ty ovšem mnohé skauty a skautky včetně některých oldskautů a oldskautek nezajímají a nejsou dodržovány. To se týká také „dočasně platných příležitostných odznaků...“. Nijak mě netěší, potkám-li třeba i starého oldskauta, obtěžkaného kupou odznaků a vyznamenání „halabala“ rozmístěných na jeho skautském kroji. Polistopadový vývoj přinesl určitou změnu – výrazně obohatil o skautská vyznamenání, která jsou udělována nejen ústředními, ale i krajskými orgány (oblastmi). Příslušné regule pro nošení vyznamenání by však měly být dodržovány. Pro naši skautskou generaci byl skautský kroj v jistém slova smyslu určitým klenotem. To už dnes neplatí. Jak milé bylo, když jsem v Národním muzeu, kde jsem tehdy působil, potkal mladého moravského skauta z Karviné v perfektním kroji nebo když jsem se setkal při dekorování nového nositele ŘSV s družinou roverů rovněž dobře a správně krojovaných. Vždyť přece on ten kroj je nejen vizitkou jeho nositele, ale také skautského hnutí, které reprezentuje. A v části veřejnosti rovněž stále ještě přetrvává názor, že skauting a skauti byli a jsou významným společensky důležitým pojmem a hodnotou.

Skauti – komunisté

To je v určitém slova smyslu stále velmi choulostivá otázka a dodnes nevyřešený problém. Úspěšně se pokusil se s ním vyrovnat ve své pečlivě zdokumentované a doložené studii „*Komunismus a skauti – komunisté*“ děčínský Kay (CD 2009, brožura 2014), který současně hledá odpověď na otázku „*může snad někdy pro některé skauty neplatit první a desátý skautský zákon*“? Opírá se současně o svou studii „*Stručné dějiny českého skautingu v období 1968–1970*“ (2003). Oba zmíněné Kayovy dokumenty dokládají a prokazují schizofrenii uvažování, jednání a konání skautů – komunistů, kdy mnozí z nich se řídili filozofií „*lépe je mýlit se se stranou než mít pravdu proti straně*“. Naše skautské hnutí bylo po druhé světové válce v době tzv. lidové demokratické republiky, o které spisovatel Benjamin Kuras říká, že „*Češi brzy poznali, že rozdíl mezi demokracií a lidovou demokracií je jako mezi kazajkou a svěrací kazajkou*“, velmi pečlivě sledováno orgány bezpečnosti resp. StB. Existovaly i seznamy skautských činovníků. Skauti – komunisté byli v té souvislosti pověřováni stranickými úkoly, zaměřenými na likvidaci skautského hnutí zevnitř. Někteří komunisté proto do skautského hnutí vstupovali, zejména v době „*pražského jara*“ v letech 1968–1970. Po pravdě řečeno, již za první republiky působil v našem skautském hnutí poměrně značný počet levicově či komunisticky

orientovaných členů a členek. Ten se ještě zvýšil po druhé světové válce. Hlavním poválečným cílem ovšem byla likvidace demokratického skautského hnutí – organizace, která byla součástí světového skautského bratrství. Tomu byla podřízena i strategie poválečných skautů – komunistů.

Komunistický puč v roce 1948 tyto aktivity výrazně podpořil. Jestliže levicovní skauti po válce vydávali svůj časopis „*Plameny*“, který byl v roce 1947 zásahem ústředí zastaven, únorový puč v roce 1948 již vedl levicové skauty k vytvoření akčního výboru a likvidaci tehdejšího vedení. Mezinárodní konference levicově orientovaných mládežnických organizací, konaná o letních prázdninách v Budapešti v roce 1948, prohlásila mezinárodní skautské hnutí za největšího nepřítele budování socialistické společnosti a vyhlásila tvrdý a nekompromisní boj proti němu. Tím byly dny našeho skautingu sečteny.

Oficiální skauting z let 1968–1970 nelze srovnávat ani s meziválečným ani poválečným skautingem, protože jeho činnost byla komunisty výrazně omezena. Že se vše v oddílech odehrávalo trochu jinak, je již něco docela jiného. Vedle stranické skupiny, která ovládala ústředí, existovaly stranické skupiny i u některých nižších složek, a tak KSČ měla kontrolu zajištěnou. Proběhly ještě tábory v roce 1970 a ústředí v září téhož roku ukončilo činnost organizace. Loučení s těmito tábory bylo ve většině případů velmi smutné. I když se všeobecně věřilo, že jednou k další obnově skautského hnutí dojde, nebylo možné odhadnout, kdy k tomu dojde. Tím spíš, že tu přežívalo vědomí, že rok 1968 přinesl dočasnou obnovu skautingu po dvaceti letech

Samozřejmě v těch několika letech pseudoexistence nemohla být řeč o obnově členství v mezinárodních skautských organizacích, tím spíš, že jednou z podmínek povolení či obnovení činnosti bylo, že o něco takového nebude žádáno. Ve sdělovacích prostředcích bylo slibováno skautům mnohé, pokud přejdou do pionýrské organizace, ale jakmile došlo k té tzv. slučovací konferenci či slučovacímu sněmu, vše bylo zapomenuto a skautské hnutí bylo odepsáno. Pečlivou faktografickou studii, věnovanou této době „*Stručné dějiny českého skautingu v období 1968–1970*“ publikoval děčínský Kay v roce 2003.

Trvalo dvacet let, než mohlo být české skautské hnutí obnoveno – v době „*pražského jara*“ v roce 1968 – ve skutečnosti za velmi složitých podmínek, kdy vedoucí úloha ve společnosti podle článku 4. ústavy patřila KSČ. Nešlo v žádném případě o vznik demokratické společnosti a v té údadně socialistické společnosti měl údajně podle stanov také existovat socialistický skauting. Tomu se, pokud vím, oddíly

podřizovaly dost těžko s určitým sebezapřením a snažily se v rámci svých oddílů rozvíjet skautský program a veškerou činnost „postaru“. Paradoxem je, že se v roce 1968 na této obnově skautského hnutí podíleli i ti, kteří je po roce 1948 likvidovali. To se, konec konců, opakovalo ještě jednou v listopadu 1989. Současnou mladou skautskou generaci to nezajímá, což ovšem má své příčiny. Považuji za potřebné připomenout, že světová skautská organizace WOSM nepřipouští schizofrenii, aby skaut vyznával současně demokratické skautské ideje a zároveň například ideje politické totalitní moci, které jsou v přímém rozporu se základními principy skautského hnutí (*Základní charakteristika skautingu WOSM*, český překlad, Myšlenkové základy skautingu 1. Edice Vůdcovská zkouška, str. 50–78, TDC Praha, 2000). To se jednoznačně týká skautů – komunistů. Pro hodnocené doby z historického hlediska jsou důležité obě zmíněné publikace děčínského Kaye, které poskytují kvalitně faktograficky doložené a zpracované údaje týkající se úlohy skautů – komunistů v českém skautském hnutí se speciálním zřetelem na léta krátkodobě existence hnutí v letech 1968–1970.

Skauti – spolupracovníci StB

Bylo velkým překvapením, když po listopadu 1989 byly zveřejněny seznamy spolupracovníků StB a mezi nimi se objevili nejen řadoví skauti, ale také vyšší skautští činovníci, nositelé skautských vyznamenání včetně členství ve Svojsíkově oddílu. Teprve po nějaké době bylo rozhodnuto, že členem Svojsíkova oddílu nemůže být skaut – komunist a zřejmě také spolupracovník StB. To se ovšem nedotklo těch – komunistů a spolupracovníků StB, kteří se stali členy Svojsíkova oddílu dříve za jiných podmínek, kdy ještě tyto skutečnosti o nich nebyly známé a nové podmínky neplatily. Na schůzce jedné družiny Svojsíkova oddílu jsem za platnosti minulých podmínek zažil, že se hlasovalo o návrhu členství v SO pro tři skauty – komunisty. Z přítomných asi třiceti členů Svojsíkova oddílu jsme jen tři byli proti, všichni ostatní byli pro. To není dobrá vizitka. Vzpomínám si, že byl kdysi vysloven požadavek, aby volení funkcionáři ÚRJ atp. předložili lustrační osvědčení. Nevím, k jakým závěrům se dospělo a co z toho bylo vyvozeno. Ale je známo, a uvádím to pro ilustraci, že jeden skaut – komunist a spolupracovník StB se stal nositelem vysoké čestné funkce a dodnes je některými generačně mladšími skauty glorifikován. Léta jsem vědecky spolupracoval s kolegou z Řeže. Věděl jsem, že šlo o komunistu. Ale jaký to navíc pro mě byl šok, když jsem se po listopadu 1989 dozvěděl, že byl také spolupracovníkem StB. Možná byl dokonce na mě nasazen? To mi však ministerstvo vnitra České republiky nepotvrdilo.

Pavel Křivský a jeho KRUH

Pavlem Křivským a jeho KRUHEM jsem se zabýval ve své rozsáhlé studii v roce 2016. Jde o svým složením pozoruhodnou skupinu lidí, oddaných učení Pavla Křivského, ve které se vedle sebe sešli komunisté, spolupracovníci StB, antikomunisté, emigranti, věřící i nevěřící. Všichni ruku v ruce usilovali o pozitivní výchovu mládeže v duchu Křivského idejí. Odborná úroveň této výchovy vždy byla a i dosud je velmi vysoká. Pro ilustraci budiž uvedeno, že dva z jejich instruktorů (Gigant a Zet) působili v „Prázdninové škole Lipnice – zážitkových kurzech pro tělo a duši“, která původně vyvíjela svou činnost od roku 1977 svého času tedy za komunistické totality pod hlavičkou Svazu socialistické mládeže, a oba jmenovaní se stali jejími čestnými členy. Obhajoba těch členů KRUHU, kteří nějak lidsky i jinak selhali, zní dnes až neuvěřitelně a zdá se být z hlediska skautských principů a idejí dost obtížně pochopitelná. Je i jistým překvapením, kdo se v takové obhajobě angažuje. V současné době ovšem vysoký počet aktivních skautských vůdců a činovníků prošel kurzy a podobnými akcemi organizovanými následovníky Pavla Křivského, což se projevuje i v jejich činnosti. Je to opět jistý paradox, protože Křivský je pro svůj kontroverzní život a jednání jedněmi snad v některých případech až patologicky uctíván a respektován, zatímco jinými odsuzován. A tento fakt je třeba vzít v úvahu.

Skauting a socialismus

Nebudu zde připomínat různé meziválečné organizace, vydávající se za skautské, které vznikaly u různých politických stran najmě levicového charakteru. Po druhé světové válce v době socializujícího budování naší pod nátlakem SSSR se levicově orientující Československé republiky usilovali levicově smýšlející skauti a skauti – komunisté vytvořit jistou formu socialistického skautingu podle vzoru sovětských pionýrů. Svědčí o tom i *Junácký manifest* a občasník *Plameny*. Mám před sebou knihu Vladimíra Mařádky „*Kapitoly pro junácké vůdce*“, vydanou Junáckou edicí Praha, redakce Opava v roce 1970 pro potřeby českého Junáka. Dovolím si z ní uvést pro ilustraci několik citací: *My jsme si zvolili socialistický řád (...) Mezinárodním bratrstvím hochů míříme k tužbám internacionálním jako je (...) spolupráce ve světové socialistické soustavě (...), v podstatě mu (skautingu) jde o tři principy charakteristické pro socialistickou výchovu vůbec (...). Při plnění úkolů naskýtá se dostatek příležitostí ke konkrétní realizaci pilířů socialistické výchovy – socialistického vlastenectví a internacionalismu (...).* Komunista Václav

Marhoul byl dosazen do ústředí skautské organizace, aby ji pomohl zlikvidovat zevnitř. V citované Mařádkově knize je uveden Marhoulův článek z Učitelských novin z r. 1969, ze kterého vyjímám „Myslím, že se můžeme hrdě hlásit k pokrokově zaměřenému hnutí levicového skautingu z dob první republiky, k letům třicátým (...) V okupaci a v ilegalitě se začal rýsovat příklon desítek a možno říci stovek činovníků ke komunistické straně, což se také projevilo v tom, že velká řada mladých vedoucích vstoupila po válce do komunistické strany a v současné době, i když jsou podstatně starší, jsou právě oni hybných činitelem Junáka. Rovněž se můžeme hlásit k tradicím našich levicově orientovaných činovníků, kteří v bouřlivém období politického kvasu od roku 1945 do února 1948 začali naprosto jednoznačně a výrazným způsobem prosazovat levicově orientovanou junáckou organizaci (...) Je pochopitelně nutné plně se distancovat – a my to také s naprostou otevřeností provádíme a provedeme – ode všeho, co bylo ve skautském a junáckém hnutí netřídní, kosmopolitní, protisocialistické“. K těmto důrazným slovům není třeba žádného komentáře. Prokazují, že jasným cílem komunistů během druhé světové války a od jejího konce byla likvidace demokratického systému v naší zemi včetně demokratického skautského hnutí a jeho vazby na světový skauting a nastolení totalitního režimu. Některé oddíly ukončily svou činnost, další přešly do jiných organizací a některé se staly součástí pionýrské organizace. V řadě případů k jejich setkání došlo po obnově skautingu po listopadu 1989. Vyrovnání se s tím nebylo snadné. Jedni odsuzovali druhé, nikdo se zřejmě nikomu neomlouval, a tak vznikala různá pnutí, jejichž uklidnění a vzájemné pochopení vyžadovalo delší čas. Po těch třiceti letech už je snad vše v pohodě, i když, jak se zdá, účty vyrovnány a uzavřeny leckde nebyly a už asi nikdy nebudou? Smutné, že co oldskaut – to vlastní originální názor, stanovisko i řešení. A tento generační problém přetrvává a zvolna vyhasíná s postupným odchodem těch starších.

Hrozící nebezpečí vycítili přední skautští činovníci již v roce 1945 v době blížícího se konce druhé světové války a váhali, má-li vůbec smysl a cenu v poválečném „revolučním“ evidentně socializujícím dění skauting obnovovat. On se však ve skutečnosti spontánně obnovil „zdola“ sám a nečekal na pokyny shora. Poválečná euforie v té první fázi svým způsobem zahlazovala a zastírala záměry komunistů. Změna „politického kurzu“ se postupně začala prosazovat a stávala se všeobecně známou, aniž si mnozí v tom krátkém necelých tří roky trvajícím kvazidemokratickém mezidobí riziko hrozících příprav k nástupu totalitního režimu uvědomovali. To se týká nejen politiků tří nekomunistických stran, jejichž činnost podle Košického vládního programu z dubna 1945 povolena. Komunistická pátá kolona v těchto stranách byla připravena.

Několik poznámek k polistopadovému vývoji obnoveného českého skautingu

Byl jsem od prvním dnů polistopadové obnovy „u toho“ a proto si dovolím sdělit několik vzpomínek a připomínek, které se mi v těchto souvislostech vybavují. Po likvidaci skautingu v roce 1970 jsem byl v osobním i písemném kontaktu s některými významnými skautskými činovníky, najmě s Rudolfem Plajnerem (až do jeho téměř posledních dnů života, byl jsem i na jeho pohřbu v malé obřadní síni střešovickeho krematoria) a s muklem a spoluvězněm Jaroslavem Hrabákem (rovněž téměř až do jeho smrti). Plajner mi půjčoval „*k nahlédnutí*“ rukopisy svých skautských historických spisů. Díky tomu jsem se později seznámil s Edou Pachmanem. Dostávalo se mi spolehlivých informací a tak jsem byl na případnou obnovu skautingu připraven. K té došlo „*oficiálně*“ 2. prosince 1989 v Praze v sále Městské knihovny a na nádvoří Klementina. Tomu samozřejmě předcházela a následovala řada přípravných akcí, schůzek a jednání, z nichž část probíhala v zasedací místnosti a v přednáškovém sále Národního muzea a na řadě dalších míst. V té době již také ve Spálené ulici fungovala „*Skautská informační kancelář*“, na jejíž činnosti se rovněž podíleli někteří ze skupiny skautů, kteří v roce 1970 anonymně vydali prohlášení „*Syrinx*“, protestující proti ústupkům a odříkání se základních idejí skautingu za cenu údajného udržení další existence oficiálně na bázi marxismu-leninismu působícího socialistického skautingu, kterých se pod tlakem stranické skupiny dopouštěly nejvyšší orgány Junáka. později také stáli u zrodu Svazu skautů a skautek ČR, když opustili pro nesouhlas s nastolovanou koncepcí obnovené organizace Junák.

Na těch jednáních se objevovali skauti a skautky v civilu i v krojích. Já jsem většinu z nich neznal a bylo proto pro mě dost obtížné se v nich orientovat. Přicházeli muklové, skauti a skautky, skauti – komunisté, mezi nimi i ti, co se podíleli na předchozích likvidacích skautingu, skauti – spolupracovníci StB (to v té době nikdo nevěděl), a další. Byl to takový „*guláš*“, ve kterém skutečně bylo dost obtížné se vyznat. Konstituovaly se různé rady a odbory a byli kooptováni členové do Ústřední rady Junáka. Byl jsem kooptován do ÚRJ a po dohodě s Edou Pachmanem a Jirkou Navrátilem jsem se stal tiskovým mluvčím Junáka, což bylo schváleno. Ona ta orientace mezi účastníky těchto akcí byla skutečně velmi obtížná a tak se mohlo stát, že přípravy slavnostního shromáždění, které se pak konalo 2. prosince 1989 v sále Městské knihovny, se zúčastnili i skauti – komunisté, proslulí likvidátoři skautského hnutí a stejně tak i skauti – spolupracovníci StB. Rozlišit, kdo je kdo, bylo skutečně velmi nesnadné. To se postupně dařilo

v průběhu dalších let, ale popravdě řečeno, objektivní posouzení mnohých neexistuje dodnes. Významnou skutečností bylo proslulé sedmibodové prohlášení, které bylo na shromáždění přečteno jedním z autorů Pedrem. Ten byl také jedním autorů zmíněné Syrinx. Zveřejnění sedmibodového prohlášení se snažil zabránit Sum, protože obsahovalo základní požadavky týkající se obnovy hnutí, vyloučení spolupráce se Socialistickým svazem mládeže a zajištění rovnocenného postavení pro věřící skauty a skautky. Sum se při některých jednáních také snažil zabránit kontaktu mezi zástupcem WOSM Gorskim a zejména Danielem Kumermannem, který perfektně ovládal angličtinu. Nicméně již během všech těch diskusí „jak dál“, bylo patrné, že aktivní účastníci obnovy skautského hnutí nebyli názorově jednotní a docházelo často ke střetům a štěpení stanovisek. Obávám se, že řadovým skautům a skautkám zůstaly utajeny i záznamy z jednání a dohod u tzv. „kulatých stolů“. Z toho všeho usuzuji, že k žádným dohodám tehdy nedošlo a ani dojít nemohlo. A tak nakonec se české obnovené skautské hnutí rozpadlo a vznikly další skautské organizace. Problém skautů – komunistů, skautů – spolupracovníků s StB a dalších, kteří lidsky a skautsky selhali, nebyl nikdy vyřešen a zůstal dodnes otevřený. Sluší se ovšem dodat, že ti, kteří tak či onak selhali, se nikdy neomluvili. Ovšem vysokých postavení a vyznamenání ve skautském hnutí se jim i tak dostalo.

Skautský ekumenismus

Chceme-li se podílet na světovém bratrství skautů a skautek, pak musíme také respektovat i jiná vyznání a víru než je ta, kterou, jsme-li věřící, vyznáváme my. Nemůžeme je jen tolerovat. Je také třeba říci, že v rámci ekumenismu a nanejvýš skautského ekumenismu není možné mluvit o jistém „sbratření“ nejen křesťanských církví a současně s odvoláváním se na Masaryka přímo nebo nepřímo útočit na římskokatolickou církev mimo jiné za její vztah k Rakousko-uherské monarchii a císaři Františku Josefu I. Setkáváme se s tím a slyšíme o tom velmi často dodnes. Opakuje se to neustále. Nepovažuji to za férový postup. Vyvolává to ve mně dojem, že jsou v našem národě či v naší společnosti katolíci jaksi spíše jen trpění a tudíž jakž takž tolerování. Jejich křivdy minulosti jsou jim připomínány při každé vhodné příležitosti. Často i v našem skautském středisku nebo v naší pobočce Konfederace politických vězňů ČR jsem musel vyslechnout slova jako „*ty mlč, upálili jste nám Husa*“. Stačí se začíst do Hoškovy výše citované knihy a číst mezi řádky, aby čtenář při vši úctě k uvedenému autorovi pochopil mnohé. Hošek je totiž evangelický teolog. A všichni jemu podobní laici i odborníci, se odvolávají a opírají o postoje Tomáše Garrigua Masaryka a nejen o něho. Nechci na ně nijak nasazo-

vat, jde o prosté konstatování skutečnosti, nikoliv komentování a hodnocení. A teď jsem dokonce na rozpacích. Co když oni mají pravdu a já se mýlím, jakkoliv se snažím být v co největším míře objektivní? Je to trochu rozpacitě konstatování, ale může být oprávněné. Hošek publikoval několik pozoruhodných knih, věnovaných Jaroslavu Foglarovi – Jestřábovi a Ernestu Thompsonovi Setonovi, ve kterých se zabývá duchovní podstatou – spiritualitou jejich výchovného působení (moje stručná informace „*Evangelium podle...*“ byla uveřejněna v NDS a webu SO, 2020). Lze z tohoto rozboru odvodit, že oba – Foglar „*skauting*“, Seton „*lesní moudrost*“ je považovali za jistou formu náboženství. A dovolím si zde připomenout že i pro některé zesnulé členy KRUHU byly a jejich následovníky i dnes jsou chápány a vnímány podobně.

Komunista Klement Gottwald miloval Aloise Jiráka a jeho literární dílo. Vyba-vuje se mi v této souvislosti i zesnulý komunista Zdeněk Mahler a jeho vztah k římskokatolické církvi. Mahlerovi byla po listopadu 1989 dokonce dána možnost, aby své názory projevil v televizních seriálech. Ze sledování těchto pořadů mi bylo dost smutno. Obávám se, že jde o generační problém, který se snad vyřeší odchodem starší generace pamětníků – tedy nás – na věčnost. Je to zvláštní svým způsobem dost smutná rozpolcenost a rozštěpenost našeho národa a naší společnosti. Najmě postoje a kritiky některých starších občanů, které se týkají římskokatolické církve a katolíků, jsou velmi ostré, tvrdé až skoro bezohledné, útočné a neurvalé. Není nic snazšího než odvolat se v tom na Husa, Komenského či Masaryka. Historie římskokatolické církve je velmi složitá a některá až drastická inkviziční rozhodnutí a násilné činy jsou jistě těžko omluvitelné a odpustitelné. I když se za ně církev omluvila. Nelze však nepřipomenout Jana Žižku a jeho působení. Není pochyb, že z toho všeho dodnes pochází jisté rozpolčení našeho národa, jehož řešení není na obzoru.

Položme si otázku, zda svět – tedy lidé – zapomíná a odpouští? Spíše bych řekl, že se chová podle potřeby a podle potřeby oživuje či utlumuje omyly, chyby, neřesti a zločiny minulosti, ať se týkají kohokoliv. Není to tak dávno, kdy skončila druhá světová válka provázená nejen zločiny Německa a Japonska. A přece se už občas ozývají hlasy, že všechno bylo jinak, žádný holocaust nebyl, Japonci se chovali k válečným zajatcům – třeba americkým vojenským letcům – zajatcům – slušně a nesekali jim hlavy. Moje generace zažila zločiny nacismu a komunismu a proto víme své. A přece, čtu-li občas některé údajně historické zprávy, mám pocit, že naše generace žila v docela jiné době než v té, o které se mluví či píše a na kterou se vzpomíná. Žil u nás jeden kantor, který bojoval na Dukle. Ten říkal, že když slyší nebo čte o bojích na Dukle, má pocit, že bojoval v úplně jiné válce.

Skautská spiritualita

Napadlo mě, že každému, kdo chce hovořit o skautské spiritualitě a zamýšlet se nad ní, doporučím, aby si přečetl knihu „*Klaun si povídá s Bohem*“ (2017) od skauta Jiřího Suchého, který svého času tábořil u Manětína s Hroznýšem. Již na tom táboře se osvědčil při programu u táborových ohňů, jehož sestavení a řízení mu Hroznýš bez obav a s plnou důvěrou mohl svěřit.

V obnoveném skautském hnutí, v Junáku svazu skautů a skautek ČR, na rozdíl od předválečného i poválečného skautingu, byly přijaty tři základní principy – povinnost k Bohu, povinnost k ostatním – k bližním, a povinnost k sobě, které WOSM přijala na své konferenci v Montrealu v roce 1977. Je třeba uvést, že formulace tří základních principů vycházela a opírala se o ideje, skautingu, jak je svého času formuloval Baden-Powell. Junák – svaz skautů a skautek ČR byl postupně přijat do mezinárodních – světových skautských organizací WOSM, WAGGGS a ISGF. Jak jsem již výše uvedl, byl také upraven Svojsíkův skautský slib a přijat i světovými orgány, protože splňuje první bod skautského slibu, v němž je původně chybějící slovo „*Bůh*“ nahrazeno slovy „*nejvyšší Pravda a Láska*“. Splňuje podmínku stanovenou WOSM. Přemýšlím, zda slova „*Pravda a láska*“ byla převzata od Ernesta Thompsona Setona nebo od Václava Havla či od někoho jiného. Trochu mě k tomu navádí Hoškova kniha.

Baden-Powellův skauting vznikl na křesťanských náboženských základech, což se nedá říci tak jednoznačně říci o skautingu Setonově. Věřící katolík Svojsík s tím nepochybně měl potíže a problémy, se kterými se dokázal svým způsobem vypořádat jak v době monarchie, tak i Československé republiky. Po vzniku Československa ovšem došlo k odklonu naší společnosti od katolíků, vzniku Československé církve husitské a sekularizaci společnosti. Bylo to velmi složité období a není zde prostor k podrobnějšímu rozboru. Odezva toho všeho se projevila v nárůstu levicově orientované společnosti včetně levicových politických stran a levicově orientovaných skautských organizací. A zde byla i úrodná půda pro růst levice, včetně komunistů a skautů – komunistů.

K výchově skautských vůdců

Po třetí obnově českého skautského hnutí se postupně rozběhlo a stále rozbíhá a tedy i koná řada vzdělávacích akcí, počínaje rádcovskými kurzy a konče lesními škola všech stupňů a OČK. Výběr včetně programu a náplně je velmi bohatý a organizátorů je přešel.

Velkou tradici má proslulá „*Ekumenická lesní škola*“. Informace o ní jsou dostupné na internetu. Vystřídala se v ní jejich vůdci, mezi nimi mimořádná skautská osobnost a mukl Miloš Blažek – Merkur, který také působil jako senior Sboru nositelů Řádu Stříbrného vlka. Přednášeli v ní jako kvalifikovaní instruktoři mimo celé řady dalších také dva moji skautští přátelé, zesnulý děčínský Kay a ivančický Fetišek, oba nositelé ŘSV. Kromě vlastního kurzu pořádá ELŠ pravidelně také v Praze lednové semináře. Vysoký počet účastníků potvrzuje, že ELŠ a její kurzy měly nejen skautsky, ale i společensky vysokou odbornou úroveň i s přihlédnutím ke kvalifikaci „hostujících“ instruktorů. Programově je ELŠ zaměřena převážně na skautskou spiritualitu a duchovní podstatu skautingu. V posledních letech přichází se svou nabídkou pražská LŠ TRIGNIS, která se rovněž zaměřila na skautskou spiritualitu a duchovní podstatu skautingu. Také v ní přednáší řada skautských osobností a instruktorů. Sleduji trochu vývoj obou LŠ a myslím si, že v poslední době se programově obě vzájemně prolínají a letošní lednový kurz již se konal za účasti instruktorů obou těchto LŠ. Možná dříve nebo později jejich sloučením vznikne jediná LŠ zaměřená na duchovní podstatu skautingu – skautskou spiritualitu.

Administrativa a úřad ve skautském hnutí

Sleduji snad všechny na internetu a ve sdělovacích prostředcích (TV, rozhlas) dostupné zprávy, údaje a informace o skautingu (Skautská křižovatka, Svojsíkův oddíl), včetně skautské literatury časopisecké a knižní, a zamýšlím se nad jejich stavem, strukturou a obsahovou výchovnou i informační úrovní. Řada textů působí jako poradenská služba „*radý moudrých*“, což může pro čtenáře představovat jistý problém. Objevuje se řada pravidel, předpisů, regulí, rad a námětů jak a co se má dělat, a ze skautského vůdce se pomalu stává administrativní úředník. V minulosti oddíly fungovaly úspěšně, aniž by byly včetně svého vůdce sešněrovány různými doporučeními, pokyny, předpisy a příkazy. Pedro přebírá výrok B-P a formuluje ho přibližně slovy „*skauting je dobře promyšlená hra*“. Ano, skauting není úřad. I když možná i různé státní i komunální instituce mají o tom docela jinou představu a požadavky, kterým se musí vůdcové oddílů podrobit, aby mohly v souladu s právními i jinými předpisy řádně fungovat a jim vyhovět. Ale skautské hnutí a skautská výchova nejsou ani pedagogickou ani psychologickou vědou. Setkal jsem se s vědátorem, který neuměl ani otevřít krabičku s olejovkami ani postavit stan. Ve filmu „*Hledání lilie*“ na problém „*praktického – technického skautingu*“ ve vztahu k současnému pojetí skautingu krátce upozorňuje Ježek. Také formální vzdělání

nebo formální kvalifikace skautského vůdce nemusí být pro jeho činnost rozhodující. Takové osobní kvalifikační údaje mohou klamat. Být úspěšným skautským vůdcem a mít pro tuto činnost osobní předpoklady a talent jsou rozhodující. Pro některé se vedení oddílu stává posláním. A takoví kvalitní vůdčové jsou vzácností, jsou přímo klenotem, proto si jich považujeme! Nabízí se mi otázka – je dosud tedy stále ještě skauting výchovným hnutím mládeže, nebo pomalu ale jistě se z něho stává administrativou a předpisy zahlcený úřad? A tak nevím, zda naše skautské hnutí nepřestává ve skutečnosti být hnutím a nestává se organizací, jak se obával Baden-Powell.

Skauting v ilegalitě

Ještě dříve než přistoupím k závěru, zmíním se o ilegálním skautingu, který fungoval i za druhé světové války za vlády totality nacistické, ale zejména pak po únoru 1948 za vlády totality komunistické. Vedle protinacistického a protikomunistického odboje v té složité době vyvíjeli činnost v „*ilegalitě*“ i skautské oddíly, které se věnovaly výchově mládeže za víc než ztížených podmínek. Za války byly skryty zejména v Klubu českých turistů, po válce za komunistické totality to bylo mnohem složitější. Komunisté měli všude svoje lidi a tak „*pátá kolona*“ působila všude ve společnosti. Skautské družiny a oddíly pracovaly opět skryty v různých organizacích a v rámci možností „*utajeně*“ vedly mládež. Zdá se, že snadnější tomu bylo ve větších městech než v malých městech nebo vesnicích, kde každý věděl vše o každém, protože fungovali různí donašeči, udavači, domovní důvěrníci, kteří ničili lidem život. Je tudíž logické, že mnohé skautské skupiny byly odhaleny a jejich vůdčové byli odsouzeni a uvězněni (např. Merkur a Owigo). Pozoruhodné je, že skautské družiny a oddíly dokázaly být aktivní i v komunistických věznicích, na lágrech a komandech (např. *Teplička* na Jáchymovsku nebo roverský oddíl v Leopoldově).

Závěrem

Pokusil jsem se na základě svého dlouhého života a svých zkušeností vyjádřit svůj názor na tolik zkoušený a okolnostmi i vnitřní krizi postihovaný, zakazovaný a obnovovaný skauting, proslulé české skautské hnutí, které již před několika roky překročilo stovku let od svého založení, i když, jak známo, v těch sto letech bylo několikrát zakázáno a obnoveno. Vyjádřil jsem svůj názor. Snažil jsem se vše popsat tak, jak jsem to zažil, jak jsem to viděl a jak mě to zasáhlo. Mohu se ve svém vyjádření mýlit. Něco jsem třeba viděl jinak, než o tom píší, ale snažil jsem se především

vzpomenout na vše, u čeho jsem osobně byl a, co jsem zažil. Vyšel jsem také ze své korespondence s řadou výrazných skautských osobností, u kterých jsem se mnohé dozvěděl a mnohému naučil. Obávám se, že snad všichni nebo většina byli již povoláni na věčnost. A já k tomu dodávám „A já tu ještě straším“, jak mi jednou po listopadu 1989 řekl o sobě Pavel Tigríd. Budiž mi to prominuto!

Promítám si ve své mysli Baden-Powella, Setona a Svojsíka. Každý z nich nepochybně vytvářel svůj skauting podle svého nejlepšího vědomí a svědomí. Proto jeho kvalita je tak mimořádná, že se pro mnohé stává smyslem jejich života a snad dokonce i náboženstvím. Baden-Powell představuje řád, bez kterého by skautské hnutí existovat nemohlo, Seton přírodu, která je nosným výchovným prostředím skautského hnutí (i když mi některé Setonovy povídky připomínají spíše pohádky pro dospělé, je ovšem pravdou, že i pohádky mohou působit výchovně), a Svojsík pak podařenou syntézu obojího. Může pro mládež a lidstvo existovat něco lepšího? Jen velmi těžko. Ze skautingu se vyvinul ohromný nezastupitelný a nenahraditelný duchovní a duševní zdroj výchovy mladé generace a, možno říci, v podstatě veškeré lidské společnosti. I po první století má úspěšnou a smysluplnou budoucnost před sebou. A tak tu máme Jana Ámose Komenského „škola hrou“, Roberta Baden-Powella „skauting je hra“ i Ernesta Thompsona Setona „optimálním prostředím ‚náviku života‘... je hra“. Hošek píše, že „Seton tisíce hodin pozoroval hry mláďát ve volné přírodě. Hnutí lesní moudrosti vzniklo mimo jiné jako snaha pedagogicky využít to, co se o vývoji a učení mláďát naučil v přírodě“. Stejnou hodnotu ve výchově mládeže měla hra i u Jaroslava Foglara – Jestřába.

Tato úvaha je věnována památce zesnulého bratra Miloše Blažka – Merkura, svého času seniora Sboru nositelů Řádu Stříbrného vlka a vůdce Ekumenické lesní školy, jednoho z předních skautských vůdců. Můj dík patří bratru Ing. Zdeňkovi Navrátilovi – Fetiškovi ŘSV za obsahově věcný komentář a cenná doporučení k textu. Bratr PePa Přeč obohatil můj text o grafickou úpravu, za což mu rovněž patří můj dík.

V Roudnici nad Labem, květen 2020
Jiří Čejka Péguy ŘSV

